

"Το Φύλο της Κοινωνικής Πολιτικής" Παρουσίαση βιβλίου Μαρίας Στρατηγάκη

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Του βιβλίου της Μαρίας Στρατηγάκη

«ΤΟ ΦΥΛΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ»

4 Μαρτίου 2008

Άννα Καραμάνου

τ. ευρωβουλευτής

Αποτελεί για μένα ιδιαίτερη τιμή να παρουσιάσω το τελευταίο βιβλίο της διανοούμενης φεμινίστριας και καλής μου φίλης Μαρίας Στρατηγάκη. Προσωπικά δεν διεκδικώ δάφνες βιβλιοκριτικού, ούτε έχω μελετήσει σχετικές θεωρίες.

Ωστόσο, είμαι σε θέση να εκτιμήσω την αξία ενός επιστημονικού βιβλίου, το οποίο ωστόσο είναι εύληπτο, εξαιρετικά χρήσιμο και ευχάριστο στο διάβασμα για αναγνώστες εντός και εκτός επιστημονικής κοινότητας. Το βιβλίο αυτό ασφαλώς δεν θα κάνει πλούσια τη Μ.Σ. είναι όμως βέβαιο ότι κάνει όλες εμάς πλουσιότερες σε γνώση και σίγουρα σοφότερες.

«Το Φύλο της Κοινωνικής Πολιτικής» είναι ένα σημαντικό βιβλίο, γιατί ανατέμνει και εξετάζει ολόκληρο το σύστημα κοινωνικής προστασίας και αποκαλύπτει το ρόλο του κράτους ως φορέα της πατριαρχίας και την επίδραση του φύλου στη συγκρότηση και

ανάπτυξη της κοινωνικής πολιτικής, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνεται η κοινωνική πραγματικότητα και οι σχέσεις των ανθρώπων.

Τα πεδία όπου εξετάζεται ο ρόλος του φύλου, από θεωρητική και εμπειρική πλευρά, είναι η οικογένεια, η οικιακή εργασία και η παροχή υπηρεσιών φροντίδας (*ο υποχρεωτικός αλτρουϊσμός των γυναικών*), η εξισορρόπηση της επαγγελματικής με τη προσωπική ζωή, η αγορά εργασίας – απασχόληση των γυναικών, θεσμικό πλαίσιο, κοινωνική ασφάλιση – η βία κατά των γυναικών σε όλες τις μορφές – ενδοοικογενειακή, σεξουαλική παρενόχληση, σωματεμπορία, βιασμός – καθώς και η διάσταση του φύλου στη σύγχρονη οικονομική μετανάστευση.

Το βιβλίο διαβάζεται απνευστί. Η σύζευξη της φεμινιστικής θεωρίας με την εμπειρία σε συναρπάζει. Η Μαρία στις 230 σελίδες του βιβλίου επιτυγχάνει τους τρεις βασικούς της στόχους:

1/ αναδεικνύει την έμφυλη συγκρότηση του κράτους και της κοινωνικής πολιτικής, η οποία είτε αγνοείται είτε παραβλέπεται από την κοινωνική και πολιτική επιστήμη, στη θεωρία και στη πράξη. *«Η κοινωνική πολιτική θεωρείται συχνά ότι είναι ουδέτερη ως προς το φύλο και δεν αναγνωρίζεται πλήρως ότι κάθε φάση της ανάπτυξής της συνδέεται άμεσα με και επηρεάζεται από τις κυρίαρχες αντιλήψεις.....»*

2/ διερευνά τους τρόπους με τους οποίους το φύλο της κοινωνικής πολιτικής εκφράζεται σε επιμέρους τομείς, όπως το περιεχόμενο της νομοθεσίας, οι πηγές χρηματοδότησης, το είδος των μέτρων και ο χαρακτήρας των εμπλεκόμενων φορέων. Εξετάζεται ακόμη η διαδικασία σχεδιασμού, ανάπτυξης, εφαρμογής και αξιολόγησης των νόμων και πως μέσα από αυτή τη διαδικασία κατασκευάζονται και

αναπαράγονται τα πρότυπα φύλου και οι ιεραρχίες.

3/ Αποκαλύπτει τις άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις που είχαν στις γυναίκες και στην ισότητα των φύλων μέτρα κοινωνικής πολιτικής και νομοθετικές ρυθμίσεις που υιοθετήθηκαν στην Ελλάδα (πχ. 15ετία – ημερίδα 2001 -το παράδειγμα της Ελλάδας πολύ χαρακτηριστικό για το πώς λειτουργεί το φύλο στο σύστημα κοινωνικής προστασίας).

«Η κοινωνική ασφάλιση θα πρέπει να ενισχύει και όχι να αποδυναμώνει την απασχόληση και την ανταγωνιστικότητα των γυναικών, να παρέχει κίνητρα παραμονής στην αγορά εργασίας και όχι κίνητρα αποχώρησης. Τα επιχειρήματα υπέρ της πρόωρης συνταξιοδότησης των γυναικών λόγω μητρότητας, είναι υπονομευτικά των πραγματικών συμφερόντων των γυναικών γιατί είναι ελάχιστες οι γυναίκες που έχουν ανήλικα παιδιά που χρειάζονται φροντίδα μετά το 55^ο έτος ηλικίας. Το θέμα «μητρότητα και ανήλικα παιδιά» θα πρέπει να αποτελεί ξεχωριστό κεφάλαιο της κοινωνικής πολιτικής και δεν θα πρέπει να εμπλέκεται με τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα.»

Ασφαλώς η νομοθεσία και οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ είναι σημαντικές για την ισότητα των φύλων, όπως και η πολιτική του gender mainstreaming, ωστόσο, δεν είναι ικανές να ανατρέψουν τις διαρθρωτικές και θεσμικές δυναμικές που εξακολουθούν να παράγουν ανισότητες και διαιρέσεις με βάση το φύλο.

Η υποτίμηση της εργασίας των γυναικών, ο διαχωρισμός ανάμεσα στην παραγωγική και αναπαραγωγική εργασία, η ιεραρχία των φύλων και οι πατριαρχικές δομές, εξηγούν σε μεγάλο βαθμό την υποδεέστερη θέση των γυναικών στο κοινωνικό σύστημα και την αυξανόμενη θηλυκοποίηση της φτώχειας.

Το φύλο χρησιμοποιείται με δύο συμπληρωματικές έννοιες οι οποίες έχουν ως κοινό θεωρητικό υπόβαθρο την κοινωνία των φύλων, ως *κοινωνική κατηγορία* και ως *σύστημα κοινωνικών σχέσεων εξουσίας*, ένα διπολικό σύστημα εξουσίας όπου η κυριαρχία ταυτίζεται με την *«αρρενωπότητα»* και την ανδροπρέπεια και η υποταγή με τη θηλυκότητα.

Σημειώνω από τη σελ 30: *«η ανδρική εξουσία πάνω στις γυναίκες έχει εγχαραχθεί στα σώματα των δύο φύλων, με αποτέλεσμα να γίνεται αποδεκτή ως μια φυσική και όχι ως μια κοινωνική κατάσταση»*. Δηλαδή, η εξέταση του φύλου αναδεικνύει την επίδραση της *«ηγεμονικής αρρενωπότητας»* στον σκληρό πυρήνα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, καθώς και στο θεωρητικό πλαίσιο.

Η Μαρία Στρατηγάκη αξιοποιεί και αναπτύσσει παραπέρα την πλούσια φεμινιστική θεωρία και έρευνα που ξεκίνησε δυναμικά στη δεκαετία του 1970 και η οποία συνεχίζεται μέχρι σήμερα, στο πλαίσιο του προβληματισμού για το ρόλο του κράτους στη καταπίεση των γυναικών και στην αναπαραγωγή των αναχρονιστικών στερεοτύπων.

Η φεμινιστική θεωρία ασφαλώς στοχεύει στην αλλαγή, στη θεωρία και στη πράξη, της *«αρρενωπότητας»*, στους τομείς και στο βαθμό που λειτουργεί ως ιδεολογία δικαιώνοντας την αρσενική κυριαρχία και τη περιθωριοποίηση των γυναικών.

Είναι γεγονός, ότι η γνώση που παράγεται δεν είναι αντικειμενική και η κοινωνική πολιτική (ιδιαίτερα τα συνταξιοδοτικά συστήματα) βασίζεται σχεδόν αποκλειστικά στην εμπειρία των ανδρών.

Είναι πολύ σημαντικό να κατανοήσουμε την ασυμμετρία που υπάρχει στην οικονομική και κοινωνική θέση ανδρών και γυναικών. Ιστορικά

οι δεσμοί με την αγορά – το δημόσιο χώρο -υπήρξαν διαφορετικοί για τους άνδρες και τις γυναίκες. Η δομή της αγοράς απέκλειε τις γυναίκες.

Η αγορά, ιστορικά, ταυτίζεται με τη δημόσια ζωή και την «αρρενωπότητα», ενώ η «θηλυκότητα» ταυτίστηκε με το χώρο του ιδιωτικού και της οικογένειας.

Η Μαρία εξετάζει τις βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις για τον ρόλο της οικογένειας, εξετάζει τα χαρακτηριστικά της Ελληνικής οικογένειας και αξιολογεί τους νόμους που ρυθμίζουν τις οικογενειακές σχέσεις. Επισημαίνει την άνιση κατανομή της οικιακής εργασίας μεταξύ ανδρών και γυναικών και σχολιάζει τις πολιτικές συμφιλίωσης εργασίας και οικογένειας.

Η αγορά εργασίας και οι πολιτικές απασχόλησης, η κοινωνική ασφάλιση και η διάχυτη πατριαρχία μπαίνουν στο στόχαστρο της κριτικής της. Η συζυγική βία, ο βιασμός, η σεξουαλική παρενόχληση, η σωματεμπορία εξετάζονται ενδελεχώς, ενώ γίνεται και εκτενής αναφορά στις δημόσιες πολιτικές.

Οι πολλαπλές διακρίσεις που υφίστανται με βάση το φύλο και την εθνική καταγωγή οι μετανάστριες, ιδιαίτερα οι οικιακές βοηθοί, αναλύονται και αναδεικνύονται τα προβλήματα δικαιωμάτων και κοινωνικής ένταξης που αντιμετωπίζουν.

Σημαντικά είναι επίσης τα στατιστικά στοιχεία και οι μελέτες που τεκμηριώνουν τους ισχυρισμούς για όλα τα θέματα, όπως και τα συμπεράσματα, το παράρτημα και η πλούσια βιβλιογραφία.

Το βιβλίο εν ολίγοις αποτελεί μια μεγάλη συνεισφορά, τόσο στην επιστήμη, όσο και στους κοινωνικούς αγώνες για την επίτευξη του

αυτονόητου-της ισότητας και της αλληλεγγύης
των φύλων.